

Beskrivelse

over Figgenelvens Vasdrag

i Kleps, Høilands og Gjøstals Præstegjeld Jæderens og Dalernes Fogderi Stavanger Amt 1891

I Vassdragets naturlige Beskaffenhed

- Hvor lang er elven?
- Nedslagsdistriktet?
- Er Elvens løb stridt eller langsomt?
- Danner den Søer? Hvilke? Hvor store?
- Hvorledes er Elvebunden beskaffen ?
- Er Vandet klart eller urent ?
- Har elven gode Gydepladse ? Disses udstrækning og beskaffenhed ?

- 35 km = 3,4 mil.
- 2,6 kvadratmil = 201 km².
- Fra utløpet til Grudevand (3/8 mil) meget langsomt, undtagen de første 1000 alen, hvor elven gaar noget mindre langsomt. Fra Grudevand mere langsomt end stridt, og tiltar den især fra Stangeland litt etter litt i Strihet, forresten avbrudt med flere stillere partier eller poller.
- Grudevand (1/8 mil), Lonevand (1/12 mil) og gode 3/4 mil fra udløbet. Ovenfor Aalgaardsfoss Eidlandsvandet (1/4 mil), Limavandet (3/8 mil) og Augestadvandet (1/4 mil). Derefter kommer nogle smaavand der danner elvens kilder.
- Fra udløbet og opover de 1000 alen grus, og herfra til Grudevand mudderbund og tildels sandbund. Fra Grudevand og opover grusbund med større stene, hvilket især er tilfælde jo længre op mot Aalgaardsfossen.
- Klart undtagen i flom da det er myrfarvet og mudret. Ikke ler.
- Gode gydeplasser av temmelig utstrækning i elvens nederste parti. Ovenfor Grudevand til Stangeland (1000 alen) flere mindre men gode gydeplasser. Fra jernbanebroen til Aarstads bro uavbrudt store og gode gydeplasser. Derfra findes vistnok i hele elven flere mindre gydeplasser, idet det maa antages at laksen gyter bak de større stener. - Isgang: enkelte vintre sterk isgang, men dette er ikke det sædvanlige.

II Hindringer for Laxens Opgang

- Hvorlangt kan Laxen gaa i Hovedelven?
 - Hvorlangt i enhver avf Bielvene?
 - Findes der nedenfor dette sted nogen Fos eller annen Hindring, der vanskeliggjør eller for nogen tid standser Laxens Opgang ?
 - Hvor høit er det (de) Fald, der afskjærer Laxens videre Opgang?
 - Er det praktikabelt at bringe Laxen længere op?
- Til Aalgaardsfoss (22 km).
 - Ingen.
 - Flere mølledammer, særlig ved Aarstad og Kalberg, forsinker vistnok laksens opgang i lav vandstand. Ved Egelandsfossen (ca. 2 m høi) stanser fisken under lav vandstand.
 - Vites ikke (Aalgaardsfossen er ca 4,5 m høi).
 - Det paastaaes at laks enkelte ganger skal være set ovenfor Aalgaardsfoss, men at anvende omkostninger for at lette opgangen maa antages lite hensiktsværende, da elven over blir saa liten, at der er sandsynlighet for, at det bare vilde bli en høist liten del laks, der vilde gaa op, og det vistnok i høi vandstand. - Kom laks op forbi Aalgaard, vil den da befinde sig i det ikke ubetydelige Eidlandsvand, hvortil rinder flere mindre

- f) Hvorlangt kan den isaafald gaa?
- g) Beskaffenheden af den derved indvundne Elvestrækning?

elver. Den fisk som kom op Aalgaardsfossen vilde saaledes finde god beskyttelse i vandet ovenfor og antakelig ogsaa flere bra gyteplasser. Der har ogsaa i den seneste tid vært fremsat ønske om laksetrapp i Aalgaardsfossen.

- f) Bortfalder.
- g) Bortfalder.

III Elvens Tidsforholde

- a) Naar begynder Laxen at gaa op i Vassdraget ?
- b) Naar opphører Opgangen ?
- c) Hvormeget tidligere sees Laxen i Vassdragets nederste Del end i dets øverste Del ?
- d) Fangsttidens Begyndelse, Kulminasjon og Ende ?
- e) Naar indtræffer Gydetiden ?
- f) Vides det, naar Laxyngelsen udvandrer ?
- g) Pleier der være mange Vinterstøinger, og naar udvandrer disse ?
- h) Naar pleier Elvens Flomtider at indtræffe ?
- i) Pleier der være Isgang ? Naar ? Voldsom ?

a) I regelen ikke før i siste halvdel av juni, men indtræffer det undertiden i første halvdel av denne maaned. - Er vandstanden i længere tid lav, staar fisken utenfor elvemundingen for at vente paa voksende vand. I disse tilfælde er det, at det beste fiske foregaar ved det saakaldte sælekast eller det særskilt matrikulerede fiske ved Figgeløvens utløp. Der er endog i de senere aar i et kast optat op til 300 større og mindre laks ved dette notfiske. Under voksende vandstand gaar fisken i stimer op i elven. Indtræffer stor vandstand, naar fisken (laksen) kommer under elven, er fisket ved mundingen ringere.

b) I midten av oktober. Særlig mindre fisk skal komme op meget senere, endog ut i november.

c) Senhøstes ved Aalgaard, undtagen naar der indtræffer stor flom ved St. Hans, i hvilket fald den rimeligvis straks gaar hertil. Som regel standser fisken nogen dage i Grudevand.

d) Straks ved opgangen, men best siste halvdel av juli og første halvdel av august. Oppe i elven er fisket iflg. I.H. Males optegnelser best i første halvdel av oktober.

e) Som regel første halvdel av november, men begynder dog i siste halvdel av oktober. I app. p. Grude blev i 1910 den første rogn nedlagt 25 oktober, den siste 9 november, i alt 10 liter.

f) Slutningen av mars, april først i mai.

g) Ualmindelig mange, særlig i Grudevand. Utvandrer i regelen først naar der indtræffer flom ved St. Hans. Men i tørre somre staar mange over i elven til de første høstflommer.

h) Ikke før omkring St.Hans og derefter eftersom sommeren er, og flere ganger utover denne og om høsten i september, oktober og november og ofte senere.

IV Fangstforholde

- a) Hvilke Fangstredskaber bruges, og hvilke ere de viktigste ?
- b) De Fiskeberettiges Antal ?
- c) Hvormange af disse benytte sin Ret ?
- d) Er Elven skikket til Sportsfiskeri ?
- e) Er den, eller har den været bortleiet til Sports mænd ? For hvilken Sum ?

a) Not og sættegarn, før ogsaa kar og lyster. Best not. Det betydeligste er sælefisket, notfisket ved elvemundingen.

b) Fra utløpet til og med Skjæveland 23, ovenfor 40. De 23 utøver alle sin ret derved at de har bortleiet den, hvorimot av de 40 blot 3 á 4 bruger denne.

d) Ikke videre.

e) Bortforpaktet fra utløpet til og med Skjæveland til Adolf Jonassen og Groom i Stavanger fra 1873 paa 20 Aar for omkr. 1600 Spd. (6400 kr) aarlig. Dette var dog ikke vesentlig til sportsfiske.

V Laxemængden m. V.

- a) Inneholder Elven mest Lax eller Søørret ?
- b) Fangstens Størrelse i de sidste Aar ?
- c) Har den tidligere været større eller mindre ?
- d) Hvad Antages være Aarsagen til Forøgelsen eller Formindskelsen ?
- e) Hvorledes anvendes Fangsten ?
- f) Salgsprisen ?
- g) Kan den i Elven forekommende Laxerace skjelnes fra Laxen i andre Laxeelver i Omegnen ? Hvilke ?

- a) *Mest laks. Dens vekt henimot 1 vog. Sjøørret omkring 1 bismerpund.*
- b) *Omkr. 2000 spd. Vegten av den samlede fangst i de siste 5 Aar er mig opgit til mellom 8 á 10000 kg årlig.*
- c) *Før 1840 meget mindre.*
- d) *Forøgelsen antas at komme væsentlig av opfisking yngelen paa dennes vandring til sjøen. Efter 1840 ophørte dette ifølge forlik, og da merkedes betydelig forøkelse av laksemængden.- For dette vasdrags vedkommende skal fangsten de siste 50 år ha været nogenlunde jevn.*
- e) *Utskipes til England.*
- f) *Før 15. juli 10 á 12 skill. pr. mark, men senere 8 skilling.*
- g) *Ikke anderledes end at laksen i Figgenelven skal være fyldigere og fetere end den der fanges i Haaelven. (NB. I Haaelven siger netop omvendt, at laks i Figgenelven er længere og smalere - samt lysere).*

VI Om andre Fiskearter end Lax og Søørret m.V.

- a) Hvilke andre Arter findes i Vassdraget ?
- b) Ere disse Gjenstand for Fangst ? Naar ? Hvor ? Hvorledes ? I hvilken Udstrækning ?

- a) *Vasørret, aal og sik i Grudevandet. I Eidlandsvandet, Limevandet og Augestadvandet findes ogsaa rør. - I Figgenelven, særlig ovenfor Grudevand, har endog fra ældre tider foregaaet et ikke ubetydeligt perlefiskeri. Ogsaa har fiskeriet foregaaet paa rov, saa skjelbestanden er p.t. meget ringe i forhold til hvad der før har været.*
- b) *Efter elvens bortleie fiskes nu bare ål nedenfor Aalgaardfoss, undtagen litt vasørret i sidebækkene. I forannevnte vand fiskes med not og garn litt, men det vesentligste fiske drives om høsten i elvene, naar ørreten gaar op for at gyte. Aalefiske skal være det viktigste. Før loven forbød bruken av smaamasket redskap til fiske av laks og sjøørret, fiskedes det adskillig sik i Grudevandet. Der skal være fisket op til 800 sik i et nottræk. Senere blev der i lang tid ikke fisket, da man antok, at bruken av finmasket redskap var helt forbudt.*

VII Hvad Andet der antages at være af Interesse

Figgenelven har mer end almindelige gunstige betingelser for at kunne bli en 1. klasses lakseelv. Dens direkte utløp i det aapne hav, hvor der findes forholdsvis faa fangstredskaper for laks, samt iøvrig dens naturlige beliggenhet med sjelden lav temperatur og dessuten en for fisken makelig opgang, forener sig til gunst for vasdraget. At fiskemængden vilde forøke betydelig i forhold til en reduktion av det store fisket ved Sæle er vel at antage. Man har ogsaa i mange aar hatt den erfaring at naar vandstanden hindrer eller besværliggjør fangsten ved Sæle, er der enkelte steder en større laksemængde ovenfor Grudevandet. Da imidlertid dette fiske er fraskilt eiendommene og overdratt til særskilt eiendom, er det meget tvilsomt om nogen forandring heri kan foregaa til fordel for for det hele vasdrag uten den ved lakseloven hjemlede indskrænkning. Sælefisket, der siden 1873 har været leiet av hr. Jonassen og Groom i Stavanger, er nu overgaaet til en ny eier.

Ifølge Hiorth skal der i 1840 være indgaaet et forlik av alle eiere av fisket i elven om at ingen måtte begynde fisket før 1. juni, og at eierne av Sele laksefiske skal slutte 22 september, og at disse siste ikke maa fiske om natten. I den mellemste del av elven skulde fisket slutte 31 oktober og i den øverste del 30 november. Dessuden maatte intet fiske foregaa i aarets 5 første maaneder.

Om tiden for fiskets begyndelse er der i Amtstingsforhandlingene i Stavanger for 1892 p. 143, oplyst:

”Fangsten i Figgenelven i tiden indtil 14 juni:

1884	0 kg	(ingen fanget før 30 juni)
1885	45 kg	(derefter ingen fangst før 27 juni)
1886	22,5 kg	” ” 25 juni
1887	106 kg	” ” 27 juni
1888	29 kg	” ” 19 juni
1889	0 kg	(ingen fangst før 10. juli)
1890	0 kg	” ” 27 juni
1891	0 kg	” ” 30 juni
1892	0 kg	” ” 10 juni”

1891
Joh. O. Simonnæs
(sign)